

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik

w sprawie **M. K.** o czyny z art. 212 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 27 listopada 2024 r.,

zażalenia W. A.

na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 czerwca 2024 r., Kp 25/23, w przedmiocie właściwości rzeczowej w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu,

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

utrzymać zaskarżone postanowienie w mocy.

UZASADNIENIE

Zażaleniem z dnia 24 kwietnia 2023 r. W. A. zaskarżyła postanowienie prokuratora Prokuratury Okręgowej w Krakowie z dnia 17 kwietnia 2023 r., sygn. akt [...] o umorzeniu śledztwa „w sprawie wszczętego i prowadzonego przed Sądem postępowania karnego na podstawie aktu oskarżenia przeciwko M. K. o czyny z art. 212 § 1 k.k.”. Poza zarzutami dotyczącymi wskazanego postanowienia, w piśmie procesowym sformułowano także wniosek o zasądzenie na rzecz pokrzywdzonej zwrotu kosztów procesu w wysokości 17.930 zł od oskarżonego lub Skarbu Państwa za prowadzenie postępowania karnego przed Sądem Rejonowym dla Krakowa – Podgórze, sygn. akt II K 562/17/P, Sądem Okręgowym w Krakowie, sygn. akt IV 1a 374/18 oraz Wojskowym Sądem Okręgowym w Warszawie, sygn.

akt So 14/21 oraz rozpoznanie zażaleń na postanowienia nieuprawnionego w sprawie organu – prokuratury.

Postanowieniem z dnia 27 maja 2024 r., Kp 25/23, Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił zaskarżone postanowienie prokuratora Prokuratury Okręgowej w Krakowie i przekazał sprawę temu organowi do dalszego prowadzenia. W dniu 5 czerwca 2024 r. ten sam Sąd, na podstawie art. 35 § 1 k.p.k. w zw. z art. 626 § 1 k.p.k. stwierdził swoją niewłaściwość do rozpoznania wniosku pokrzywdzonej W. A. o zwrot kosztów procesu w wysokości 17930 zł i przekazał go do rozpoznania prokuratorowi Prokuratury Okręgowej 8 Wydział do Spraw Wojskowych w Krakowie.

Ostatnie z opisanych orzeczeń zaskarżone zostało zażaleniem wniesionym przez W. A. , w którym na podstawie art. 438 pkt 1a, 2 i 3 k.p.k. zarzucono:

„1) obrazę art. 622 k.p.k. i jego niezastosowanie w sytuacji niewykonania przez WSO obowiązku przeprowadzenia ponownie postępowania karnego i niewydania orzeczenia (art. 442 § 1 k.p.k.), a następnie dowolną zmianę trybu ścigania w wyniku przekazania akt sprawy zwykłym pismem do prokuratury, podczas gdy zmiana trybu ścigania wszczętego przez oskarżyciela prywatnego i jego zakończenia w trybie publicznoskargowym nakłada na prezesa Sądu obowiązek wydania zarządzenia o zwrocie oskarżycielce prywatnej wnioskowanych przez nią wydatków zryczałtowanych w całości,

2) obrazę art. 626 § 1 k.p.k. i dowolne uznanie, iż o kosztach procesu prowadzonego przez Sądem Rejonowym dla Krakowa – Podgórze sygn. akt II K 562/17/P, Sądem Okręgowym sygn. akt IV 1Ka 374/18, Sądem Najwyższym sygn. akt I KZ 11/22 oraz Wojskowym Sądem Okręgowym w Warszawie sygn. akt So 14/21 rozstrzyga prokurator, podczas gdy jest to obowiązkiem Sądu, któremu sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Krakowie;

3) obrazę art. 442 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 626 § 1 k.p.k. i nieustalenie, iż WSO miał obowiązek ponownie przeprowadzić postępowanie karne jako Sąd I instancji na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17.11.2019 r. sygn. akt IV Ka 374/18 i jest zobowiązany wydać orzeczenie oraz dokonać

rozstrzygnięcia o kosztach procesu prowadzonego przed Sądami pod sygn. akt kolejno: II K 562/17/P, IV 1a 374/18, I KZ 11/22, So 14/21;

4) naruszenie art. 212 § 4 k.k. w zw. z art. 626 § 1 k.p.k. poprzez nieustalenie, iż w nin. sprawie oskarżycielka prywatna w akcie oskarżenia zawarła wniosek o przeprowadzenie sprawy przed Sądem i zasądzenie kosztów procesu, postępowanie przed Sądem zostało przeprowadzone i w świetle wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17.11.2018 r. sygn. IV 1Ka 374/18 jest dla Sądu Wojskowego jako Sądu szczególnego I instancji wiążące;

II. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia:

- błędne ustalenie, iż w sprawie ustalenia kosztów postępowania przed Sądem właściwy jest prokurator, podczas gdy obowiązek ten ciąży na Sądzie, prokurator nie posiada kompetencji Sądu i brak jest podstawy prawnej,

- błędne ustalenie, iż WSO jest niewłaściwy do rozpoznania wniosku oskarżycielki prywatnej, podczas gdy Sąd wojskowy jako Szczególny I instancji ma obowiązek przeprowadzić postępowanie karne ponownie na podstawie wyroku Sądu odwoławczego z dnia 17.11.2018 r. sygn. akt IV 1Ka 374/18 i wydać orzeczenie kończące sprawę oraz dokonać rozstrzygnięcia o kosztach sądowych”.

Odwołując się do tych zarzutów skarżąca wniosła o uchylenie postanowienia w całości oraz zobowiązanie Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie jako sądu I instancji do rozstrzygnięcia o kosztach sądowych z uwzględnieniem pominiętych przepisów prawa, tj. zasądzenie pokrzywdzonej stosownie do jej wniosku zwrotu całości kosztów procesu w kwocie 17.930 złotych od oskarżonego lub Skarbu Państwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Odniesienie się do treści zarzutów zażalenia wymaga uprzedniego przypomnienia i uporządkowania faktów związanych z dotychczasowym przebiegiem postępowania karnego.

1. Postępowanie to zainicjowane zostało prywatnym aktem oskarżenia skierowanym przez W. A. do Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie, w którym zarzuciła pułkownikowi M. K. popełnienie czynów z art. 212 § 1 k.k. Sprawa ta została zarejestrowana pod sygnaturą II K 562/17/P;
2. W toku wszczętego postępowania pełnomocnik M. K. złożył wzajemny akt oskarżenia, w którym zarzucił oskarżycielce prywatnej popełnienie przestępstwa z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;
3. Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie uniewinnił M. K. od popełnienia zarzucanego mu czynu, natomiast w odniesieniu do W. A. postępowanie warunkowo umorzył na okres próby 1 roku; w orzeczeniu tym zasądzone od W. A. na rzecz M. K. 300 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania oraz 6936 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego; zasądzone też od oskarżycielki 60 zł na rzecz Skarbu Państwa;
4. Po rozpoznaniu apelacji obu stron Sąd Okręgowy w Krakowie, wyrokiem z dnia 27 listopada 2019 r., IV 1Ka 374/18, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Warszawie uznając, że w sprawie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k., ponieważ czyny zarzucane obu stronom podlegają orzecznictwu sądów wojskowych;
5. Po rozpoznaniu skargi pełnomocnika oskarżyciela prywatnego M. K. na wyrok kasatoryjny, Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 4 marca 2020 r., IV KS 5/20, uchylił wyrok w zaskarżonej części i przekazał sprawę W. A. Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;
6. Wyrokiem z dnia 6 maja 2021 r., IV Ka 31/21, Sąd Okręgowy w Krakowie uchylił wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie z dnia 2 sierpnia 2018 r. w części dotyczącej skargi oskarżyciela prywatnego M. K. przeciwko W. A. i sprawę przekazał Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania;

7. Wyrokiem z dnia 17 lutego 2022 r., II K 898/21/P, Sąd Rejonowy dla Krakowa- Podgórze w Krakowie uniewinnił W. A. i zasądził od M. K. na jej rzecz 5.472 zł tytułem kosztów ustanowienia obrońcy oraz stwierdził, że koszty postępowania ponosi oskarżyciel prywatny M. K. ; po rozpoznaniu apelacji W. A. i zażalenia pełnomocnika oskarżyciela prywatnego w przedmiocie kosztów procesu, Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 9 grudnia 2022 r., IV Ka 1744/22, zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że podwyższył zasądzoną od oskarżyciela prywatnego M. K. na rzecz W. A. kwotę tytułem kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru do 10.944 zł, a w pozostałej części wyrok utrzymał w mocy i zasądził od M. K. na rzecz Skarbu Państwa 100 zł tytułem opłaty za postępowanie odwoławcze;
8. Przed Wojskowym Sądem Okręgowym w Warszawie zawisło zatem postępowanie jedynie w zakresie prywatnej skargi wniesionej przez W. A. ;
9. Postanowieniem z dnia 8 grudnia 2021 r., So 14/21, Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie umorzył postępowanie karne w przedstawionym wyżej zakresie wskazując, że skarga została wniesiona przez nieuprawnionego oskarżyciela, ponieważ akt oskarżenia może wnieść jedynie prokurator;
10. Po rozpoznaniu zażalenia W. A. , Sąd Najwyższy, postanowieniem z dnia 24 lutego 2022 r., I KZ 11/22, uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę ze skargi W. A. o ściganie przestępstwa z oskarżenia prywatnego przekazał Prokuratorowi Okręgowemu w Krakowie; w obszernych wywodach wyjaśniono, że w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego stają się z chwilą złożenia skargi pokrzywdzonego przestępstwami ściganymi z urzędu. Sąd Najwyższy stanowczo stwierdził, że Wojskowy Sąd Okręgowy nie mógł omawianej sprawy rozpoznać merytorycznie, a powinien ją jedynie, z mocy art. 35 § 1 k.p.k., przekazać do właściwej jednostki prokuratury, bowiem prywatny akt oskarżenia W. A. traktować należy jako sygnał do wszczęcia postępowania

przez prokuratora w sprawie o przestępstwo z art. 212 § 1 k.k., przy czym prokurator nie jest związany tą skargą;

11. Postanowieniem z dnia 29 grudnia 2022 r., [...], na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. prokurator odmówił wszczęcia dochodzenia w sprawie, uznając że doszło do przedawnienia karalności czynów będących przedmiotem postępowania;
12. Postanowieniem z dnia 10 marca 2023 r., Kp 11/23, Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił w całości zaskarżone postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia;
13. Postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2023 r., [...], prokurator wszczął śledztwo w sprawie, a następnie w dniu 17 kwietnia 2023 r. postanowił je umorzyć na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.;
14. Po rozpoznaniu zażalenia W. A. z dnia 24 kwietnia 2023 r., Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 27 maja 2024 r., Kp 25/23, uchylił postanowienie prokuratora i przekazał sprawę do dalszego prowadzenia.

Zestawienie powyższych faktów prowadzi do następujących konkluzji:

- sprawa z oskarżenia wzajemnego wniesionego przez M. K. została prawomocnie zakończona uniewinnieniem W. A. ; w sprawie tej zapadły również rozstrzygnięcia o kosztach, zasądzające stosowne należności na rzecz W. A. ; ewentualna korekta orzeczenia o kosztach może nastąpić w trybie przewidzianym w art. 626 k.p.k. w postępowaniu przed właściwymi sądami powszechnymi – sąd wojskowy nie jest w tej mierze właściwy, bowiem sprawa z oskarżenia wzajemnego była przedmiotem postępowania przed sądami powszechnymi w związku z wyrokiem Sądu Najwyższego wydanym w postępowaniu skargowym; co oczywiste, również prokuratura nie ma w tej mierze żadnych kompetencji do rozstrzygania o kosztach związanych z oskarżeniem wzajemnym;

- zaskarżone postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie w przedmiocie właściwości jest słuszne w tym sensie, że nie jest on „gospodarzem”

sprawy, nie toczy się przed nim żadne postępowanie związane z zawiadomieniem W. A. o popełnieniu przestępstwa przez M. K. , a ponadto nie spełniła się zasadnicza przesłanka pozwalająca na wydanie orzeczenia o kosztach. Przepis art. 626 § 1 k.p.k. stanowi przecież, że o tym, kto, w jakiej części i zakresie ponosi koszty procesu rozstrzyga się w orzeczeniu kończącym postępowanie, tymczasem postępowanie w sprawie się toczy i jego wynik nie jest znany. W konsekwencji, to prowadzący postępowanie organ procesowy winien zdecydować, czy zaistniały przesłanki do rozstrzygnięcia o kosztach, czy jest on kompetentny w tej mierze i w jakim zakresie i czy pisma procesowego skarżące, zawierającego określone wnioski i żądania, nie należy przekazać właściwemu organowi.

W świetle poczynionych uwag zażalenie i podniesione w nim zarzuty ocenić należy jako oczywiście bezzasadne. Zupełnie chybione jest przywoływanie kompetencji, czy wręcz obowiązku rzekomo obciążającego Wojskowy Sąd Okręgowy w perspektywie treści art. 442 § 1 i 3 k.p.k. Skarżąca nie chce dostrzec, że organ procesowy jest zobowiązany do kontrolowania swojej właściwości na każdym etapie postępowania, a nadto kwestię właściwości prokuratury, jako organu uprawnionego do prowadzenia postępowania w związku ze skargą skarżącej, zarzucającej M. K. popełnienia przestępstwa, przesądziło postanowienie Sądu Najwyższego w sprawie I KZ 11/22.

Kierując się powyższym, orzeczono jak na wstępie.

[J.J.]

[ał]